

WES 1970. aastatel

1970. aastate alguses tõusis WES-i liikmeskond ligi 200 eestlaseni. Arhiividokumentidest võib leida, milline oli WES-i juhatuse koosseis 1974. aastal: esimeheks oli Mäido Kari, abiesimeeste kohuseid täitsid Hugo Muru ja Virko Keder, laekuriks oli Ellen Keder, kirjasaatjaks Ago Ambre ja sekretärid olid Mia Käär ja Vaike Külvet. Aastal 1974 oli liikmemaks aasta kohta ikka veel 3 dollarit, nagu seltsi loomise ajal 1961. aastal.

3.veebruari 1974 toimus valguspiltide õhtu Eestist. „Paarkümmend kaasmaalast meie seast on käinud viimaste aastate kestel Eestis ja külastanud mitmeid kohti, nagu Tallinn, Tartu, Pärnu, Viljandi, Hiiumaa jne. Oleme laenanud nende diapositiivid ning nendest välja valinud parimad ja mitmekülgsemad sellel õhtul esitamiseks.“

Eesti vabariigi aastapäev 1974. aastal oli eriti pidulik sündmus, sest tähistati korraga nii Eesti Vabariigi 56. aastapäeva kui ka Konstatin Pätsi sajandat sünniaastapäeva.

Vabariigi aastapäeva tähistamisele kutsuti ka Washington D.C. linnapead. 1974. aastal Walter E. Washington, kes oli 1967-1974 Mayor Commissioner. Ta saatis kirja, kus tänas kutse eest, aga tundis kahju, et ei saa osaleda. Samuti saadeti kutse Välisministeeriumi Ida-Euroopa osakonna juhile, kelleks sel ajal oli John A. Baker Jr. Tema samuti ei saanud osaleda, aga saatis enda asemel ministeeriumit esindama Edward Hurwitzi, kes oli Balti riikide lauaülem. Osales ka Läti saatkonna esindaja (Charge d Affaires of Lätiva) A. Dinberg, Leedu saadik Joseph Kajeokas ei saanud osaleda.

24.veebruari aastapäeva tähistati kolmes osas. Kõigepealt peeti kell 14:00 jumalateenistus Calvary kirikus (9545 Georgia Avenue, Silver Spring), seejärel kell 16:00 kontsertaktus Channel Innis (650 Water Street DC). Kontsertaktuse kava nägi välja järgmine: avasõna pidas Mäido Kari, seejärel mängiti USA hümni, siis ettekanded noortelt, aktusekõne Ilmar Külvetilt, seejärel teavitused, kontsert, lõppsõna Hugo Murult ja aktus lõppes Eesti hümni mängimisega. Teadustaja oli Piret Parrest. Õhtune osa, pidulik õhtusöök, toimus kell 18:30 sealsamas Pier 7 restoranis.

Peale seda, kui WES oli vabariigi aastapäeva tähistamise kutsed seltsiliikmetele välja saatnud, tuli kirja teel protest Ilma Schumperilt, sest talle ei meeldinud aktusel kõneleja isik: „Üllatusega lugesin ajalehest, et olete oma Vabariigi Aastapäeva aktuse kõnelejaks kutsunud härra Ilmar Külveti. Sama härra Külveti, kes külastas sel suvel okupeeritud Eestit ja milline tegu hukkamõistmist leidis. Kas siis tõesti enam sobivamat isikuid ei leidu? Protesteerin selle vastu ja ka okupeeritud Eestis valmistatud filmide näitamise vastu + valguspildid tänapäeva Eestis – „valimik mitmelt külastajalt.“ Taote kiilu meie ühiskonna lõhkumiseks ja kahju on neist teie eestlastest, kes seda ei taipa.“ Esimees Mäido Kari saatis viisaka vastuse ja Külvet pidas aktusel kõne, nagu algselt planeeritud.

1974. aasta suvel saatis WES-i juhatuse välja paberandjatel ankeedid: „/.../ mille palume täita märkides oma soove ja siis tagastada. Juhatuse püüab arvesse võtta kõigi siinsete eestlaste soove ürituste ja tegevuse planeerimisel.“ Ankeedis oli 10 üritust, millel osalemise kohta sooviti vastuseid, kas liikmed on nendel osalemisest huvitatud: suvine piknik, ühine väljasõit, sügispidu, noorte õhtu, referaat „tänapäeva ainestikul“, Saksa TV film Balti riikidest, kontsert, raamatukuu loengud, isamaalt lahkumise 30.aastapäeva aktus, vabariigi aastapäev. 22. oktoobri protokollis on ankeetküsitluse tulemused kokku

võetud: „Suvel väljasaadetud ankeetlehti liikmeskonna soovide teadasaamiseks edasiste ürituste suhtes oli täidetult tagasi saadetud vaid 18. Kuna arv oli suhteliselt väike, ei saadud nende kaudu avaldatud arvamuse võtta tegevuskavaliste juhenditena. Kõige pooldavamalt suhtuti ankeetvastustes Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamise. Sellele järgnes heakskiit Saksa päritoluga telefilmide näitamiseks.“

10.augustil 1974 toimus suvine kokkutulek Great Falls Pargis kell 10 hommikul. „Kavas on ilusa kose ja looduse nautimine, seltskondlikud ja sportlikud mängud, vanade sõpruste süvendamine, söömine ja joomine.“

WES korraldas kirjandusliku koosviibimise 16.novembril 1974 kell 16:30 Guy Mason keskuses Eesti raamatukuu tähistamiseks. Külalisesinejaks luuletaja professor Aleksis Rannit, kes rääkis teemal „Meelemõlgutus luuleloomest ja selle määratlemisest“. Ettekandeid autori peatselt ilmuvast luulekogust „Heliaste“. Sissepääs 3 dollarit, õpilastele 1 dollar.

20.aprillil 1974 pianist Maaja Duesbergi klaverikontsert, toimumiskoht Chapel of the Mount Vernon College (2100 Foxhall Rd. N.W. Washington DC).

18. ja 19.mail 1974 Kanada eestlase Osvald Timmase akvarellmaalide näitus D.C. Public Library teise korruse saalis. Kunstnik esines loenguga 18.mail kell 18.00.

25. ja 26.mail 1974 Kanada eestlase Rutt Tulvingu maalinäitus aadressil 771 Delaware Avenue SW.

Suhtlemine kiriku kogudustega

4.jaanuaril 1974. saatis WES mõlema koguduse õpetajale kirja, kus kutsus üles pidama ühiseid teenistusi: „Paljud mõlema koguduse liikmed näeksid meeleldi, et suurematel usulistel pühadel ja teistel rahvuslikel või muudel tähtpäevadel oleksid teenistused ühised kahel kogudusel mõlema õpetaja teenimisel. Sellega oleks kirikuliste arv vast rohkem kui kaks korda suurem praegusest. Meie arusaamisel ei ole sellistel ühistel kiriklikel teenistustel varjukülgi ega kedagi riivavaid asjaolusid, küll aga seoks ja ühendaks tihedamalt meie eestlaskonna siinses piirkonnas.“

Kahe kiriku koostööd ja kokku viimist algatas WES ja kirjades on näha, et Rudolf Troost oma kogudusega tahtis koostööd teha ja Markuse kogudus oli kahtleval seisukohal, sest arvas, et ilmalik organisatsioon ei peaks sekkuma religioosse koguduse asjadesse.

Poliitiline tegevus

1970. aastate alguse WES tegutses sarnaselt asutamise algusaegadega, kuigi arhiividokumentidest paistab järjest enam silma aktiivne poliitiline tegevus. WES hoidis silma peal rahvusvahelistel arengutel ning reageeris tugevalt sellele, kui Austraalia ja Uus-Meremaa tunnustasid 1974. aastal Balti riikide kuulumist Nõukogude Liidu alla.

17. augustil 1974 kirjutas Kari Austraalia saatkonnale saadetud ametlikus kirjas, mis kandis kõigi kolme Balti riigi seltsi esindajate allkirju: „We hereby wish to protest the recent de jure recognition accorded to the Soviet forcible annexation of the Baltic States: Estonia, Latvia and Lithuania, by the Whitlam Federal

Government. This action repudiates an explicit campaign promise; moreover, we believe that the storm of public protest in Australia indicates that it does not represent the will of the Australian people, who still maintain their long-standing tradition for supporting national self-determination throughout the world. We trust, that a thoughtful reexamination of this hasty, unprincipled decision will soon take place, and will lead to its reversal, reaffirming Australia's support for freedom and justice in this troubled world."

Austraalia valitsuse otsuse vastu korraldasid eestlased, lätlased ja leedulased Washingtonis vähemalt kolm meelevaldust, millest üks korraldati 5. oktoobril 1974, kui Austraalia peaminister tuli Washingtoni ametlikule riigivisiidile.

Sel päeval organiseerisid eestlased koos lätlaste ja leedulastega demonstratsiooni Austraalia saatkonna ees. WES saatis oma liikmetele välja kutse: „Kallis Kaasteelane, Austraalia tunnustas Eesti, Läti ja Leedu annekteerimist Venemaa poolt. Kuna Austraalia peaminister viibib 5. oktoobril Washingtonis, siis otsustasid Balti rahvusgrupid korraldada protesti-demonstratsiooni sellel päeval Austraalia konsulaadi ees. /.../ Palume kaasa võtta Eesti lipud ja selga panna rahvariided, kellel need on. Kohale on oodata ka Washingtoni televisiooni jaamade reportereid. Kui Teil on vähegi võimalik, siis palume, et tuleksite ka kohale. Mida rohkem meid on, seda mõjuvam.“

Teises kirjas, mis saadeti 27. septembril on kirjas: „Et saada kohale televisiooni tegelasi peab Baltlasi kohal olema vähemalt 50. Teatage selles ka oma tuttavatele ning kutsuge neid meiega ühinema. Näitame Baltlaste ühtekuuluvust ja häbistame Austraaliat tema põhjusetta sammu eest.“ 22. oktoobri juhatuse koosoleku protokollist selgub, et eestlaste osavõtt meelevaldusest oli aktiivne.

Samuti on WES-i arhviisi säilinud kirju, mida WES-i esimees Mäido Kari saatis ajakirjanikele, kes selle teemaga tegelesid ja kes Balti riike oma artiklites mainisid. Näiteks on saatis Kari 1. oktoobril 1974 kirja Carl Rowanile, kes osales telesaates „Meet the Press“, kus oli külaliseks ka Austraalia peaminister. Kari saatis ajakirjanikule põhjaliku taustainformatsiooni ning kirjutas, et „ It is my hope that after you consider the merits of the matter and after your own research into the question on the right of nations – big or small – for self determination, you will find it necessary to raise the issue with the Prime Minister of Australia.“ Kirja lõpus on ka info 5. oktoobri demonstratsiooni kohta.

2. oktoobril 1974 saatis Kari kirja Smith Hempstone´le, The Washington Star News ajalehe ajakirjanikule. Hempstone sulest ilmus 25. septembril artikkel pealkirjaga „Destabilizing the CIA“, kus mainis, et „Latvia, Lithuania and Estonia ... would dearly love to see their governments „destabilised“.“ Mäido Kari kirjutas ajakirjanikule ja tänas teda, et ta seda arvamust avaldas ning andis infot 5. oktoobri demonstratsiooni toimumise kohta.

23. oktoobril 1974 saadeti kiri J. F. Terhorstile Washington Star Newsi. Kus Kari kirjutas: „Your article in todays „Star“ entitled „Trade Bill Compromise“ was greatly appreciated by the Estonians in the greater Washington area. We are appreciative that you, and President Ford have recognized the fact that there are other national minorities besides the Jews who would like to leave the Soviet Union.“ Sellel kirjal oli kõigi kolme Balti riigi seltsi nimi, WES, Washington Latvian Society ja Lithuanian Community of Washington ning ka kõigi kolme Balti riigi vapp, eestlastel kolm lõvi.

WES-i tegevus 1975-1977

WES-i juhatuse koosseisus aastatel 1975-1977 oli esimees Rudolf Troost, abiesimehed Hillar Grabbi, Virko Keder, Rein Silberberg, laekur Gunnar Paabo, sekretärid Krista Areng, Ilme Pagi. 1975 aastal oli seltsil liikmeid, kellele saadeti kirju ürituste kutsete ja muu infoga kokku 139.

30.juulist kuni 1.augustini 1975 toimus 72-tunnine demonstratsioon Valge maja ees, mille organiseerijaks olid Balti riikide esindajad. Eestlaste poolt olid korraldustoimkonnas Mäido Kari, Buchman, Rudolf Troost Washingtonist ja Deklau ja Pedak, Iis, Kuklane Baltimore'st.

Meeleavaldusest osavõtmise üleskutses on kirjas: „Helsingi konverentsi ajal, mil Balti riigid võivad tulla maha müümisele, toimub ühine eesti, läti ja leedu 72 tunniline „Protest Vigil“ Valge maja ees Lafaette Pargis 30.,31. juulil ja 1.augustil lippude, loosungite, literatuuriga. Osavõtjaid voolab abiks ka teistest linnadest, isegi ööseks! Valgesse Majja protest-telegrammide saatmine standard tekstiga, kuid isiku nime ja aadressiga. Arve 2.25 saabub hiljem vastavalt kompaniilt. See aktsioon on üle-Ameerikaline ja haarab tuhandeid. /.../ Kas jätame selle võitlusaktsiooni Eesti eest lätlaste ja leedulaste peale läbi viia??“

Rudolf Troosti välja saadetud kutse osaleda protesti organiseerimise koosolekul: “Selleks on vaja ca 30 isikut igast rahvusgrupist ning abi on oodata ka Baltimorest. Võimalik, et teistes linnades samataolist protesti organiseeritakse, kuigi Washingtoni tähtsus on kõige suurem. Samuti loodetakse televisiooni ülekannetele. Arvestades sündmuste tähtsust on sellest organiseerimiskoosolekust osavõtt väga tähtis ning palutakse seda teadaannet võtta kutsena.”

1975. aasta sügishooajal toimusid WES ettekandeõhtud iga kuu esimesel pühapäeval kell 17.00 Guy Masoni keskuses. 5. oktoobril 1975 Ilmar Mikiveri ettekanne: „Laulu võimust ja venna armust.“ 2. novembril 1975 pani Pedro Krusten kokku kava raamatuaasta puhul. 7. detsembril 1975 tegi Tõnu Parming ettekande „Eelmiste sajandite eestlastest Ameerikas“.

1976. aasta kevadhooajal korraldas WES 14.märtsil kontserdi, kus esines tenor professor Naan Pöld, klaveril saatis teda Maaja Duesber ja 20.märtsil 1976 oli Balti Ball, mis toimus: „esmakordse sarnase üritusena Washingtonis.“

Liikmemaksu kogumisega on WES alati vaeva näinud, 20.mai 1976 ringkirjas seisab, et: „Koosoleku kutsed saadame varsti välja, ühtlasi veel kord meelde tuletades liikmemaksu tasumist, mis väga lonkab. Üritused kuidagi veel tasuvad ennast ära, aga koosolekud ja nende kutsete saatmine tuleb: ruumid 15.75 ja kutsed ca 15.- seega üle kolmekümne dollari, mis peaks kassast tulema.“ 29. septembril 1976 saatis Rudolf Troost juhatuse koosoleku kutse välja, kus samuti mainis, et: „Ka liikmemaksu kampaania tuleks käsile võtta, kui ei küsita, ega pakkuma ei tulda.“

WES-i liikmed olid ka tihedalt seotud ESTO päevade korraldamisega. 6.juuni 1976 peakoosoleku protokollist: „Järgneval suvehooajal üritusi ei korraldata Esto'76 tõttu, kuna paljud liikmetest juhtivalt nende läbiviimisega seotud.“

19. mail 1977 saadeti õnnitluskiri Pedro Krustenile tema 80. juubeliks ning valiti ta WES-i auliikmeks, mis tehti teatavaks 19. juunil seltsi peakoosolekul ja piknikul.

19.veebruariil 1977 toimus vabariigi aastapäeva tähistamine Kenwood Country Club ruumides (5601 River Rd.) Ühine jumalateenistus toimus peost eraldi 27.veebruariil.

1977. aastaks oli ka liikmemaks tõusnud 5 dollarile aastas esimeselt perekonnaliikmelt, igalt järgnevalt 2.50.